

אייזנהשער קסטנר (1954) — מנהיג המושמדים

תזמורת סילופים השתדלה להסתר מסקנת השופטים האמנם "טוהר" קסטנר?

של קסטנר. "כל פעולות ההשמדה, הגזל וההצלה של הס.ס. היו מתוך אמות ועמדות תחת הנהלתו האחידה של הימלר. בכך לא עשה צעד גדול או קטן, לא בתקופת בודפשט ולא בתקופת וינה ולא אחריה, בלי לקבל אישור מוקדם מן הרייכספיררר ס.ס. הימלר..."

"קסטנר שיקר ביועצין בעדותו במשפט זה, בהכחישו כי המליץ על כך או התערב לטובתו. יתר על כן, הוא העלים את העובדה החשובה כי המליץ והתערב לטובת בכר בשם הסוכנות היהודית והקונגרס היהודי העולמי. גם בעדותו של קסטנר, בהצהרתו שבבועה היתה מיועדת רק לבית-משפט גרמני לדהינאציה, אינה מתאימה לאמת..."

"השקרים בתוכן הצהרתו של קסטנר לטובת בכר, השקרים בעדותו על תוכן ההצהרה טרם הוגשה, ההצהרה הבלתי-מוסמכת מטעם הסוכנות היהודית, וכן השתתפותו של קסטנר ביועצין בפעולות אליבי של פושעי-המלחמה הנאציים — כל אלה מצטרפים להוכחה כוללת אחת: שההצ'רה הזאת לא ניתנה בתום לב. קסטנר ידע היטב שבכך לא עמד, באומץ לב אישי" נגד הורם, כפי שקסטנר הצהיר, אלא ביצע פקודות של הימלר... ושהיוזמה לכל הפעולות הנ"ל לא היתה של בכר אלא של הימלר."

"כמו כן ידע קסטנר שמטרותיהם של הימלר ובכר לא היו להציל יהודים, אלא להשיג אינטרסים נאציים, הן לטובת המשטר הנאצי כולו, הן לטובת פושעי-המלחמה הנוגעים בדבר. אין כל אמת, ואין כל תוסלב בהצהרתו כי לא פיקפקתי אף לרגע בכנותו הטובה של קורט בכר." "ההצהרה הנידונה של קסטנר היתה הצהרה כוזבת ביועצין, שניתנה לטובת פושעי-המלחמה, כדי להצילו ממשפט ועונש בנירנברג. גרינחלד הוכיח אפוא את האמת בהאשמה (זו)..."

דברים אלה של השופט הלוי הפכו השבוע לפסק-דין סופי ואחיד של בית-המשפט העליון.

המשפט השופטים: "שותף לאחר מעשה"

למדה דאג מי שראג לסקל את קסטנר מן הדרך ולסתום את פיו לעד, בצורה שפלה, בטרם הגיע היום הזה, היתה נאלצת המשלה העמית השבוע את קסטנר לדון, על-פי החוק עשיית דין בנאצים ובעורריהם תשי"ג. הי קובע מי ייחשב לנאצי, ומה ייעשה למי שעזר לנאצי בשעת מעשה או לאחר מעשה. בזמן הערעור אמר חיים כהן שי יעמיד את קסטנר לדון אם ימצאו השופטים העליונים שיש חומר מאשים נגדו. עתה נקבע סופית שחומר זה קיים.

קורט בכר נכלל בלי כל ספק בסעיף (ג) של חוק זה, המגדיר כפושע נגד האנושות כל אדם המשתתף ב"גירוש של אוכלוסייה אזרחית", וכפושע-מלחמה כל אדם המשתתף ב"גנישה וגירוש לשם עבודת כפייה... שוד רכוש ציבורי או פרטי", לפי סעיף (א) דינו מיתה לפי חוקי המדינה. כל חמשת השופטים קבעו כי קורט בכר היה פושע-מלחמה מובהק.

סעיף 7 של חוק זה קובע כי החוק הפלילי הרגיל בדבר אחריותו של שותף לאחר-מעשה חל גם עליו. סעיף (1) 26 של פקודת החוק הפלילי אומר: "כל אדם... היועד שנעשתה עבירה על-ידי אדם אחר... ומסייע בידו למען אפשר לו להימלט מן העונש, ייחשב כאילו הוא שותף לעבירה לאחר מעשה." העונש הצפוי: שלוש שנות מאסר.

בקבלו פה אחד את מימצאי השופט הלוי בנקודה זו, החליט בית-המשפט העליון גם כי קסטנר שיקר ביועצין בשוועה בכך ביטל בפועל את החלטתו המפורסמת של שופט-השלום (רפיוס שופט מחוזי) משה פרץ, ששיחרר את קסטנר מאשמה זו עצמה.

העונש הצפוי על שבוועת-שקר: שבע שנות מאסר.

זילברג: "קסטנר הקל מלאכת ההשמדה"

רשעתו של קסטנר, למעשה, בעון שבוועת-שקר והצלת פושעי-המלחמה, היא לבדה שוללת לחלוטין את ההנחה כאילו "טוהר" שמו של קסטנר. אולם גם בנקודה המרכזית ביותר — שיתוף-פעולה עם הנאצים — לא טוהר שמו. מה שקרה הוא כי שלושה מבין ששת השופטים שטיפלו בפרשה (הלוי וחמשת השופטים העליונים) הסיקו שחומר הראיות שהובא למשפט לא הספיק כדי להוכיח את האשמה.

מכיוון שכל הראיות הובאו על-ידי אדם פרטי, בניגוד למאמציו של המנגנון הממלכתי שהפריע לו בכל כוחו, ומכיוון שנקבע בפירוש שחיים כהן לא הביא את כל החומר שאפשר היה להביא, הרי רחוקה אפילו החלטת הרוב משיחור מוסרי, ואילו שלושת השופטים האחרים הרשיעו את קסטנר בנקודה זו. עמדת ששת השופטים:

הלוי, השופט היחיד שראה ושמע את קסטנר עצמו, שהשופט חשין תיאר אותו כ"שופט גדול" בעוד השופט

מננינה החזרת של התזמורת הממלכתית, שהופי עלה השבוע בניצוח עליון, היתה: "שמו של ד"ר קסטנר טוהר" רדיו מפא"י והעתונות המאורגנת יצאו מי גדרם כדי לדפוק סימנה זו לתוך ראשי הקהל יום אחרי יום, מהדורה אחרי מהדורה. הם סמכו, בצדק, על כך כי רובו המכריע של הקהל לא קרא ולא יוכל לקרוא את פסק-הדין במלואו, וגם לא יוכל להבין מתוך עומט הניסוחים המשפטיים את עיקרי הדברים שנאמרו. הדבר לא נעשה מתוך אהדה אנושית לאיש שנרצח בצורה כה מתועבת, וגם לא למשפחתו האומללה, שהונוחה במשך שנה על-ידי רבים מתוקי-החצוצרה היום. אולם בטאוני הצמרת הבינו כי יש לטהר את קסטנר, כדי לטהר את עצי מם. כתב דבר. עוד ביום הראשון של קריאת פסק-הדין: יש בכך טיהור המוסדות הציוניים וההנהגה הרשמית.

קסטנר: "הצלת בכר — פשע לאומי!"

כל המסע הזה, היה רק פגם אחד: ההנחה היסודית היתה מופרכת מן היסוד. אם ישנו דבר אחד אשר כל חמשת שופטי בית-המשפט העליון הסכימו עליו ללא הברל גוף, הריהו זה: ששמו של ישראל רודולף קסטנר לא טוהר.

בימים הראשונים של חקירתו הראשונה הכחיש ד"ר קסטנר שבבועה כי הודות לו שוחרר פשע המלחמה קורט בכר בנירנברג. קרא קסטנר, בתשובה לשאלת שמואל תמיר: "נכון שזה פשע לאומי להתערב לטובת קצין נאצי, לרבות קורט בכר?"

עתה קבעו חמשת השופטים העליונים של מדינת-ישראל כי קסטנר ביצע את אותו המעשה שהוא עצמו הגדיר כי "פשע לאומי".

השופט זלמן שניאור חשין, שביטא את דעת הרוב, הכריז: "אני מקבל במלואם את ממצאי של הנשיא המלומד (בנימין הלוי) ואת מסקנתו לחובת קסטנר בדבר העזרה שהושיט זה למושעי-המלחמה קורט בכר להינצל מעונש" (עמוד 195 של פסק-הדין).

מה קבע הלוי בפרק זה? "הוא (בכר) ייצג את משטר ההשמדה והודה את... המשכת ההשמדה הכללית שימשה יסוד לפעולתו. פעולתו הסחטנית הבינלאומית, שבוצעה לפי הוראות הימלר, גם בה היה הסחטן שותף לרוצח.

למעשה היה קסטנר נספח למטה הס.ס. של בכר. אם בבודפשט היתה ועדת-ההצלה בראשותו של קסטנר ועדת הצלה יהודית בחסות הס.ס., הרי בווינה היה קסטנר לבדו ועדת-הצלה, שהיתה חלק בלתי-נפרד מהמטה של בכר. בי וינה היה תפקידו של קסטנר חלק בלתי-נפרד מתפקידי הס.ס. בכלל. נוסף על מחלקת ההשמדה ומחלקת הגבייה (של כספי יהודים) פתח הס.ס. מחלקה להצלה בראשותו

מושע מלחמה בכר — המסמיד ניצול בידי

אגרנט הגדיר את פסק-דינו כ"פסק-דין מושלם", קבע בצורה החלטית כי "קסטנר החליק את גלגלי ההשמדה... שיתוף פעולה ביועצין עם אייכמן וסייע לו ביועצין בסיוע הגירוש הטוטאלי."

חשין, שדחה מסקנה זו כבלתי-מוכחת, מצא לנכון להקדים בכל זאת כי "על סמך החומר הרב והמגוון שנערם במהלך הדיון במשפט, אפשר בנקל לתאר את קסטנר כשחור משחור ולתת את קין במצחו, אך יתכן גם להעלותו צחור מצחור ולראותו, צדיק הדור". (עמוד 175) ואחרי שורה של נימוקים: "מפני שלמטה אלה אין בידי לאשר את מסקנתו של בית-המשפט בענין שיתוף-הפעולה". (עמוד 195).

אגרטל, שניסח את דעת הרוב, הודה עם עמדת הלוי כי "הצלת המיוחסים שימשה בידי הנאצים אמצעי להקלת הגירוש וההשמדה", של ההמונים, וכי "קסטנר סייע בידי אייכמן לקדם מטרה זו". (עמוד 38) פסל את מסקנת הלוי, מתוך שיקול ש"לא הוכח כי קסטנר תרם ביועצין לחוצאה עגמה זו". (עמוד 105).

אולשן, "בית-המשפט לא נקרא כאן לתת תעודת-יושר לקסטנר". (עמוד 167) ובמקום אחר: "בית המשפט לא נקרא להעריך את פעולותיו של קסטנר לחיוב או לשלילה". (עמוד 173).

גרינחלד, שבאופן פורמלי הצטרף לדעת הרוב והרשיע בנקודה זו את גרינחלד, אישר את מסקנת הלוי בענין שיתוף-הפעולה. "א תן הוכחות שהובאו, ועליהן אין חולק... אינן מתיישבות עם ראיית ד"ר קסטנר כאישיות יהודית ציונית לאומית, ועולות בקנה דחקה עם קביעות (השופט הלוי) שהמעשים שנעשו תוך המלחמה היו מעשי שיתוף-פעולה עם הנאצים". (עמוד 199).

זילברג, קבע מפורשות: "אשמתו של קסטנר בשיתוף-פעולה עם הנאצים הוכחה במלואה" (עמוד 161). "קסטנר מילא ביועצין, ושלא בתוסלב, את רצונם של הנאצים בהעלמת מומית הרצח הקרוב, והקל עליהם על-ידי כך את מלאכת השמדת ההמונים". (עמוד 166)

זאת היתה דמות ה"טיהור", אשר בטאוני מפא"י וגרוריה ניסו להעלותה על נס תוך כדי סילוף והעלמה. בעצם המאמץ הזה שמה הצמרת הגזוככת את הגושפנקה המוסרית שלה על המעשים שהגורו כן על-ידי השופטים, ולמעשה אף קיבלה על עצמה שוב, לאחר-מעשה, את מלוא האחריות המוסרית להם.

הרצח מנע גידוי

אילו היה קסטנר חי, קרוב לחדאי כי על-סמך קביעתם של שני שופטי-המיעוט בבית-המשפט העליון היתה חובה לפתוח נגדו חקירה, ולהעמידו לדון גם באשמת שיתוף-פעולה עם הנאצים בהקלת מלאכת ההשמדה, כהגדרת השופט זילברג.

אין זה מקרה שבכל מהלך המשפט היה זה שמואל תמיר שדרש ללא הרף את הקמתה של ועדת-חקירה ממלכתית — דבר שחמשת השופטים העליונים קבעו השבוע שהיה הצעד הנכון לעשותו. אין זה גם מקרה שהצמרת סירבה להקים ועדה כזאת, ואף סירבה להעמיד את קסטנר לדון במשך ארבע וחצי שנים לאחר שהובא חומר כה רב נגדו, בעוד שכל מיני קאמראים קטנים נשלחו לבית-הסוהר.

ובינתיים נרצח קסטנר. אילו היה קסטנר נשאר בחיים, יתכן שהיה לו סיכוי — ולו גם קלוש — לצאת זכאי, אם לא מ-מחנה מוסרית, הרי אולי ממשפט פלילי. אולם אז היה גם סיכוי רציני ביותר שבלחץ המשפט היה פותח את פיו ומגלה את כל אשר היה ידוע לו. כדור-השגל היה עשוי לגרוף עמו אישים רבים במדרון. אולם הזדמנות זו לא ניתנה לו.

התוצאה היא כי בענין ההיסטוריה יישאר קסטנר כמנהיג ההמונים המושמדים שהציל לאחר המלחמה את אחד מגדולי משמידיהם מעונש, וכי שמו יוסף לסמל את אחד הקווים השחורים ביותר בתולדות העם: שיתוף-פעולה עם האויב.

להחזירו להונגריה כדי למשוך את המשאיהמתן בתמריצים שונים על מנת לנסות להפסיק לפי שעה את ההשמדה. לפחות היה עליהם להעמיד את כחונת אייכמן וחבריו במבחן מעשי. במקרה שלילי, היה עליהם להודיע לקסטנר שהוא חייב להפסיק כל משאומתן ולפנות לשיטות-הצלה אחרות — הסתרתן, בריחה, או התקוממות. תחת זאת פיתו נציגי הסוכנות את בראנד לעבור את הגבול מתורכיה הניטראלית לסוריה, בה שלטו הבריטים, שם הוסגר ליד סוכני האינטליגנציה הבריטי, אשר הובילו אותו ישר למשה שרת. בעוד בראנד נכלא בקאהיר ורודיולוגון הרס כל סיכוי להמשך המשאומתן